

Viggo Holm Jensen og Henning
Pryds: Videoteknik fortælletek-
nik, Teknisk Forlag. 1987, 201 s.
kr. 218,-.

Anmeldt af: Anne Hjort, mag.art.

Videoteknik fortælleteknik er tænkt som en håndbog i arbejdet med video og behandler derfor både videoteknikken og de forskellige former for udstyr, samt den udtryksmæssige side - hvordan opbygger man et program, så det indhold man gerne vil formidle og så når igennem til målgruppen.

I bogen er vægten lagt på videoens mere traditionelle muligheder indenfor en realistisk tradition for at fortælle - og video ses derfor i denne sammenhæng som en mellemting mellem film og fjernsyn.

Bogen når vidt omkring. Fra en oversigt over de aktuelle produktionssteder og -muligheder i dagens Danmark, til hele processen i en videoproduktion fra ide-udvikling, manuskript, til optagelse og editering. Og der gøres grundigt til værks. Ikke alene beskæftiger forfatterne sig med gode råd omkring gruppearbejde, projektplanlægning og organisering af efterkritik, man får en grundig beskrivelse af teknikken i elektronisk billedregistrering, lys og lyd og hvordan de organiseres som udtrykselementer under videooptagelsen i form af billedkomposition, konventioner omkring lyssætning og brug af lyd.

Der er gode afsnit om hvordan man i sin optagelse og redigering skaber og sikrer den ønskede kontinuitet - hvordan video forholder sig til rum og tid og med gode illustrationer gives ex. på hvordan man skaber kontinuitet i bevægelse og undgår overspring. Endvidere redegøres der for forskellige montage/klippetraditioner, i form af Eisensteins montageprincipper overfor den nordamerikanske 'continuity' - det usynlige klip.

Det andet hovedafsnit om fortælleteknik beskæftiger sig med den narrative eller fortællende film, der karakteriseres med begrebet den 'klassiske analytiske montage'. Med et illustrativt (og illustreret eksempel) viser forfatterne, hvordan en fortælling bliver til film gennem konkretiseringer i billeder/indstillinger og montage. Her kommer forfatterne ind på Christian Metz begreber om storsyntagmer som hver især former en mindre del af den samlede fortælling.

I afsnittet fokuseres udelukkende på filmteori med filmhistoriske eksempler på filmsprogets udvikling, og der afsluttes med en gennemgang af scener fra tre film som ex. på den klassiske analytiske montage.

I afsnittet gives også en kort redegørelse for den svenske dramaturg Ola Olssons såkaldte 'berettermodel', som beskriver den klassiske analytiske montage på det dramaturgiske niveau. Det er som forfatterne gør opmærksom på en model for en lineær dramaturgi, en model for hvordan man fængsler tilskueren ved at skabe identifikation og opbygge en effektiv spændingsrytme i en historie - samt hvilke fortællekomponenter man skal 'spille på' for at historien fungerer. Denne dramaturgi giver en dækkende beskrivelse af næsten alle traditionelle film og TV-produktioner, men må ikke gøres normativ, da der findes andre - og anderledes måder at fortælle på. Forfatterne kommer her kort ind på principperne i en cirkulær dramaturgi (der herhjemme mest systematisk er beskrevet og udviklet af Ulla Ryum). Der er tale om en dramaturgi der bryder med den lineære årsag-virknings-kausalitet og med den stærke følelsesmæssige identifikation, hvorved tilskueren stilles friere i sit oplevelsesvalg.

Videoteknik fortælleteknik er en meget grundig og grundlæggende bog - både i sine afsnit om den tekniske og den fortælletekniske side af en videoproduktion. Det er første gang

disse to sider er sammentænkt systematisk, og den udfylder dermed et stort behov, som er/vil blive skabt i den nuværende vækst indenfor video-produktion og produktionsmuligheder.

Bogen er i høj grad anvendelig både for videoproducenter og den praktiske medieunderviser. Bogen hæmmes til tider af en noget tung faglig og teoretisk terminologi, men bogens karakter af håndbog betyder at man kan slå op i den - og vende tilbage til de afsnit igen - når man engang får brug for det.

Anne Hjort og Ole Prehn: Syv dage med Lokal-TV - en indholds-analyse, 1987, AEM Invest A/S, 185 s., kr. 145,- incl. forsendelse.

Anmeldt af: Henrik Søndergaard, Center for Massekommunikation, Københavns Universitet.

Fagbevægelsens engagement i de elektroniske medier har i offentligheden været ret stormomsust, bl.a. på grund af gentagne overtrædelser af reklame- og networkreglerne, hvorved perspektiverne i denne medievirksomhed desværre er blevet sat lidt i skyggen, så få har haft øjnene åbne for de nye muligheder, som trods alt er blevet udviklet på lokal-TV-området.

I en pjecerække med fællestitlen "Elektroniske medieværktøjer" udgivet af Det kooperative Fællesforbund under LO er nogle af disse muligheder blevet beskrevet men der har ikke været tale om nogen egentlig analyse af resultaterne af denne virksomhed. Dette råder Anne Hjort og Ole Prehns forskningsrapport "Syv dage med lokal-TV", udført for fagbevægelsens ventu-

reselskab AEM Invest, bod på. Rapporten ligger i forlængelse af pjecerækken og præsenterer for første gang en kritisk perspektiverende og samlet evaluering af programsiden i lokal-TV-forsøgene, baseret på kvantitativ indholdsanalyse af en uges fjernsyn på de syv lokal-TV-stationer, der er tilknyttet fagbevægelsen: ALT-TV-Esbjerg, Kanal ATV-Århus, TV-Bornholm, TV-Fredericia, TV-Odense, TV-Svendborg og TV-Aalborg.

At forfatterne er hentet undenfor fagbevægelsens rækker og fremlægger egne vurderinger og synspunkter, er et positivt træk. Det har muliggjort en kritisk distance til stoffet og en meget nøgtern, fordomsfri analyse. Det er dog ikke en traditionel akademisk afhandling, som tilsigter en fuldstændig behandling af stoffet, men en praksisorienteret analyse, der skal tjene som grundlag for konkrete forbedringer af lokal-stationernes programvirksomhed, og som derfor ser det som sit mål at pege på svagheder frem for fortrin.

Rapporten er således først og fremmest henvendt til programmedarbejdere på fagbevægelsens lokal-TV-stationer, og har her en praktisk brugsværdi. Den har dog også interesse i en bredere forskningsmæssig og mediepolitisk sammenhæng, fordi den er med til at beskrive og dokumentere en vigtig side af den danske medieudvikling, som ellers let bliver overset i lyset af udviklingen inden for store medier som TV2, satellit-TV etc.

Rapporten er disponeret i to hoveddele: I første del gives en generel karakteristik af de TV-stationer og programtyper, der undersøges, samt en beskrivelse af lokal-TV's rolle og funktion i lyset af dels den i-gangværende medieudvikling, dels fagbevægelsens idegrundlag. En række generelle forhold og den sammenfattende perspektivering af indholdsanalysens resultater er ligeledes samlet i første del, som munder ud i konkrete forslag til forbedring af program-

produktionen. I rapportens anden og mest omfattende del gennemføres en kvalitativ indholdsanalyse af de 7 stationers programudbud i løbet af en uge i foråret 1987. I grove træk tegnes et signalement af hver enkelt kanal, som behandles i 7 ensartet opbyggede kapitler, der rummer mere detaljerede analyser af en række konkrete programmer. De enkelte kapitler kan læses som selvstændige analyser, og der er derfor mange gentagelser. Der er imidlertid ikke gjort forsøg på direkte at sammenligne de enkelte TV-stationer, hvilket ellers ville være oplagt, men det skyldes formentlig, at forfatterne ikke har ønsket at fremhæve bestemte stationer som bedre end andre.

Udgangspunktet for analyserne er en indkredsning af, hvad godt fjernsyn er, set i forhold til den overordnede problemstilling om, "hvad lokal-TV kan gøre i arbejderbevægelsens tjeneste uden at komme til at fungere som missionerende stationer" (s.37), hvor vægten sympatisk nok er lagt på seernes behov og interesser og ikke på fagbevægelsen som institution. Det betyder, at den analytiske interesse i mindre grad retter sig mod programmernes "budskaber" og ideologiske profil end mod den måde, som stoffet præsenteres på og den betydning, dette har for seeroplevelsen.

Kvalitetsspørgsmålet relateres primært til journalistiske programmer, som udgør den væsentligste del af kanalernes egenproduktion, og drejer sig således især om journalistiske metoder, stofprioriteringer og præsentationsformer. Der opstilles en norm for alternativ, professionel journalistik, forskellig fra både den traditionelle TV-journalistik, som kendes fra "TV-Avisen", og fra det, der kaldes kommerciel pop-kultur. Den skal - med en meget ambitiøs, men ikke desto mindre helt central målsætning - forene det "oplysende" og det "underholdende" i såkaldt "underholdende belæring". Den traditionelle TV-journalistiks begrænsninger må overskrides, først og fremmest tendensen til en

rent abstrakt nyhedsformidling, der tager udgangspunkt i det etablerede magtapparat, og som placerer seerne i en passiv tilskuerrolle. I stedet må der arbejdes med identifikation og fascination, dog ikke blot for at fastholde seere som i de kommercielle medieprodukter, men for at gøre hverdagens kultur mere nærværende.

Bag diskussionen af den "underholdende belæring" ligger især Oscar Negts ideer om eksemplarisk indlæring i arbejderuddannelsen og Thomas Leithäusers teori om hverdagsbevidsthed. Derved medreflekteres receptionen, idet programmerne må indrettes efter målgruppen, dvs. fagbevægelsens medlemmer, der typisk hører til blandt de informationssvage, som ikke tilgodeses i de etablerede medier. Det er således ikke tilstrækkeligt at dyrke stofområder med tilknytning til seernes egne erfaringer, der må også udvikles nye præsentationsformer, som sætter seerne i centrum som potentielle subjekter og derved befordrer demokratisering og handling. Dette sker ved at indføre, hvad der kaldes en hverdagsvinkel på stoffet, hvor problemer belyses ud fra konkrete menneskeskæbner (konsekvenseksperter), så der skabes en identifikationsrelation til stoffet, og samtidig skal dette placeres i en bredere sammenhæng som betingelse for ny erkendelse.

Rent praktisk udmøntes kvalitetsnormen i forslag om styrkelse af temaorienteret, opsøgende journalistik, der fokuserer på samfundets bund frem for på den politisk-administrative top, konkretisering af problemstillingerne og placering af informationer i meningsfulde sammenhænge, samt satsning på lokal-stof, som i sig selv er med til at give stoffet den nærhedsrelation, der er forudsætning for identifikation.

Samtlige lokal-stationer opererer med alternative nyhedskriterier, hvor problemer, der har særlig interesse for fagbevægelsens medlemmer,

vægtens højt, omend der er eksempler på, at stationer lægger vægten på kulturstof. Stoffordelingen er opgjort kvantitativt, så man får et konkret indtryk af, hvordan de forskellige indslag fordeler sig. Præsentationsformen er naturligvis vanskeligere at analysere, men som udgangspunkt er der foretaget en ligeldes kvantitativ registrering af, hvem der kommer til orde i indslagene: "almindelige mennesker", magthavere, eksperter, repræsentanter for større grupper etc. Det viser sig her, at lokal-stationer på dette område er meget traditionelle, idet det typisk er samfundets top, der udtaler sig, og dette må siges at være rapportens væsentligste anke mod lokal-stationerne.

Denne pointe er et væsentligt resultat, som viser, at kvalitative analyser har konkret brugsværdi, men jeg mener dog samtidig, at analyserne af de enkelte programmer i for høj grad er styrede af intentionen om at vurdere, om programmerne er gode eller dårlige ud fra en på forhånd fastlagt norm. Det medfører en reduceret følsomhed overfor betydningshelheden i stoffet og dermed til en ufuldstændig behandling af programmernes appelformer. Eksempelvis er udsigelsesforholdene, kun svagt belyst, hvad der må undre, fordi de i stort omfang bestemmer, hvordan TV-institutionen henviser sig til seerne og markerer kanalens stil. Problemet er størst i de korteste af analyserne, som mere har karakter af parafrase end egentlig analyse, men det hænger naturligvis sammen med, at det er en næsten uoverkommelig opgave at analysere hele materialet.

Til sidst vil jeg pege på endnu et problem, som er af mere principiel karakter. Selvom analyserne er orienteret efter en kvalitetsnorm, som er relateret til seernes behov, hviler en række af de konkrete vurderinger af programmerne på forfatterens egne holdninger. Når man så eksplicit taler om, hvad der er godt og skidt, som det er tilfældet i denne rapport, ville det derfor være interessant, om

man også fik seernes egne vurderinger med, i det mindste i form af seertal. Det kunne vise, om det, der vurderes positivt, også er noget, som seerne gider se på.

Søren Hansen, Erik Clausen, Anker Brink Lund, Jørgen Poulsen, Preben Sepstrup: Kultur- og mediepolitik, 56 s., kr. 110,-.

Anker Brink Lund, Jørgen Poulsen: De elektroniske medier, 30 s., kr. 120,-.

Fagbevægelsens interne Uddannelser - udgivet i samarbejde med AOF's Forlag, Teglværks-gade 27, 2100 København Ø. Tlf. 01-296066.

Anmeldt af: Povl Erik Brøndgaard, Københavns amtskommunes forberedelseskursus Gentofte, Lyngby-Tårnbæk, Søllerød.

I forordet til "Kultur- og mediepolitik" gør Knud Petersen opmærksom på, at hæftet er lavet til fagbevægelsens uddannelsesmodul 0-8, og begge hæfter bærer da også i høj grad præg af, at emnet er set gennem fagbevægelsens briller. Et af de overordnede mål må være at mobilisere fagbevægelsens medlemmer, således at der kan formuleres en arbejder-kulturpolitik, som kan sætte sit præg på fremtidens samfund, således som socialdemokratiet gjorde i 30'erne. Nu er kampen om dagbladene slut. Fagforeningernes medlemmer læser ikke længere Aktuelt, men Ekstra Bladet